

3. Створення єдиної нормативно-правової бази, яка б була доступна лише для діючих підрозділів МВС України.

Список використаних джерел

1. Вороніна І.М. Актуальні питання відомчої нормотворчості в системі органів внутрішніх справ / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція, 2015. №17. Т.1 С. 43-45.
2. Лазнюк Н.В. Нормативно-правові акти МВС України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2002. 18 с.
3. Про затвердження Інструкції з організації нормотворчої діяльності МВС України: Наказ МВС України від 27.07.2012 № 649.
4. Рибалкін А.О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії): автореф. дис. канд. юрид. наук. Харків, 2005. 20 с.
5. Шестопалова Л., Мельничук М. Особливості нормотворчості в органах внутрішніх справ. Вісник Академії управління МВС. 2009. №2. С. 134-142.

**Курсант 1-го курсу 103 н/г ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ**

Чорна Олена Сергіївна¹

ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність – найважливіший інститут будь-якої правової системи, одна із сутнісних ознак права, необхідний елемент механізму його дії, мета якої реалізується через відповідні функції, що відображають основні напрями її впливу на суспільні відносини, поведінку суб'єктів, правосвідомість, правову культуру в цілому. Саме у функціях відповідальності розкривається її роль, сутність і значення в забезпеченні реалізації, охорони і захисту прав і свобод особи [1]. Окремі проблеми функцій юридичної відповідальності знайшли своє відображення у працях С.С. Алексєєва, Б.Т. Базильова, А.І. Петеліна, Н.С. Малєїна, А.С. Мордовца, В.В. Похмелкіна, О.Є. Лейста, І.С. Самощенко та інших. Головними функціями юридичної відповідальності є регулятивна і охоронна, похідними від них – превентивна (попереджувальна), штрафна (каральна), правовідновлювальна, виховна та стимулююча.

Регулятивна функція являє собою напрям дії юридичної відповідальності на суб'єктів суспільних відносин шляхом спонукання останніх дотримуватися закріплених в нормах права зразків правомірної поведінки через встановлення заборон, дозволів, заохочень тощо. Охоронна функція спрямована на захист позитивних суспільних відносин за допомогою нормативно встановлених механізмів притягнення винних осіб до відповідальності у разі порушення норм права. Превентивна (попереджувальна) полягає в недопущенні розвитку протиправного варіанта поведінки шляхом застосування осуду та покарання. Залежно від видів суспільних відносин і суб'єктів, на яких вона діє, остання поділяється на підфункції загальної превенції (стосовно всіх суб'єктів права) та приватної (спеціальної) превенції (щодо конкретного правопорушника). Останнім часом в працях багатьох вчених-правознавців вбачається ідея зближення або ототожнення превентивної функції із виховною, їх навіть іноді називають одним терміном – превенційно-виховною функцією юридичної відповідальності [2, с. 3]. Виховна функція спрямована на сприйняття громадянами цінності права, формування правосвідомості, мотивації правомірної поведінки, зменшення проявів правового нігілізму з метою запобігання новим правопорушенням, а також на виховну корекцію заходами відповідальності поведінки особи, що вже вчинила правопорушення [3, с. 387]. Також попереджувальну функцію пов'язують з

¹ Науковий керівник: Завальний А.М.

каральною, що забезпечує формування у особи мотивів, які спонукають додержуватись законів, поважати права і законні інтереси інших осіб [4]. Каральна функція полягає в осуді, втратах особистого, майнового та організаційного характеру та спрямована на припинення або зміну правовідносин і встановлення між суб'єктами права правового зв'язку, необхідного для реалізації юридичної відповідальності, яка виступає тут уособленням негативної реакції держави на скоєне правопорушення. Покарання реалізується або шляхом зміни правового статусу порушника завдяки обмеженню його прав та свобод, або покладенням на нього додаткових обов'язків, однак не є самоціллю відповідальності, оскільки вона не повинна принижувати правопорушника чи бути жорстокою [5, с. 512].

У вітчизняній правовій науці також виокремлюють дві функції, що тісно пов'язані між собою: компенсаційну та правовідновлюючу, нерідко ототожнюючи їх, вважаючи взаємозамінними. Правовідновлювальна (компенсаційна) функція спрямована на приведення правового статусу суб'єктів правовідносин у попередній нормальний стан, поновлення порушених суб'єктивних прав і свобод однієї зі сторін правовідносин. Ця функція націлена також на примусове виконання невиконаних обов'язків [5, с. 512]. Правовідновлювальна функція ширша за своїм змістом ніж компенсаційна. Так, якщо компенсація здебільшого характерна майновій або цивільній відповідальності, то правовідновлення є завданням та ціллю всіх видів юридичної відповідальності, в приватних галузях права проявляється, зокрема, через компенсацію та реституцію, в галузях публічного права – в відновленні правопорядку, порушених прав, загальної справедливості [2, с. 4]. Заохочувальна (стимулювальна) функція покликана формувати позитивне ставлення особи до встановлених правил поведінки і бажання дотримуватися необхідних вимог права й отримувати відповідні заохочення, передбачені законодавством. Окрім традиційних, виокремлюють ще сигналізаційну (інформативну) функцію, змістом якої є визначення моделі поведінки, що суперечить інтересам суспільства і держави та характеризується як протиправна, а також аналіз засобів впливу на правопорушників, визначення змісту і особливостей конкретних видів відповідальності.

Характерними рисами для всіх функцій юридичної відповідальності є соціальна зумовленість, цільова спрямованість, самостійність кожної функції та їх взаємодія, вияв через функції юридичної відповідальності її призначення, наявність взаємозв'язку з функціями права (каральна, превентивна, правовідновлювальна функції відповідальності задаються охоронною функцією права, а регулятивна, превентивна функції – регулятивною функцією права). Слід зазначити про єдність всіх функцій, а також про домінування однієї з них залежно від конкретного виду юридичної відповідальності. Варто наголосити також, що в сучасних умовах демократизації та гуманізації суспільства вбачається актуалізація компенсаційної та превентивної функцій. Стосовно каральної можна констатувати відхід її на другий план, а також втрату нею мети покарання як помсти та самоцілі [2, с. 5].

Юридична відповідальність має суттєвий вплив на особу, суспільство, державу з метою охорони і захисту, відновлення порушених прав, свобод та інтересів громадян, правомірних суспільних відносин і правового порядку, запобігання правопорушень у майбутньому тощо. У цьому і виявляються функції відповідальності як основні напрями впливу норм права на суспільні відносини для досягнення її цілей та призначення.

Список використаних джерел

1. Теорія держави і права / Волинка К. Г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/2396/31/> – Заголовок з екрана.
2. Функції юридичної відповідальності в правовій науці України та Польщі / Середюк В. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39602/14-Serediuk.pdf?sequence=1> – Заголовок з екрана.

3. Загальна теорія держави і права / М.В. Цвік (ред.), О.В. Петришин (ред.). – Х. : Право, 2009. – 584с.

4. Юридична відповідальність як передумови правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти / Білозьоров Є. / Право України–2006–№ 1– С. 50-54.

5. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н. М. Оніщенко . – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

**Курсант 105 гр. ЦСФП Національної
академії внутрішніх справ**

Шаповал Крістіна Андріївна¹

ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Життя не стоїть на місці. Кожної секунди воно зазнає зміни та розвитку. У сучасному світі швидко розвиваються біологічні науки, медицина, техніка, що і стає поштовхом до виникнення нового, а саме появи, так званих «нових прав», або ж прав четвертого покоління, що є логічним процесом постійного розвитку суб'єктивних прав особи. Необхідність правового визнання форми вияву свободи особи є гарантією правомірності дій суб'єкта та спрацювання державного механізму в разі порушення його прав та інтересів людини. Внаслідок стрімкого відходу від традиції та швидких темпів розвитку перед людиною постає багато нових, раніше не існуючих можливостей, зокрема, клонування людини, трансплантація органів, використання «віртуальної реальності», штучне запліднення, зміна статі, «генна інженерія», евтаназія []. Зважаючи на те, що більшість цих проблем виходить за межі норм релігії і моралі, а наука не може передбачити, як реалізація цих можливостей особи позначиться на майбутньому поколінні людей, логічно постає питання: чи не є це негласним експериментом над людською істотою в межах світового процесу глобалізації? Безперечно, це неприпустимо і потребує окремого наукового дослідження у сферах медицини, права, адже ігнорування цієї проблеми може мати катастрофічні наслідки для існування людства. Адже це є своєрідною «аномалією», тобто відхилення від норми, від загальної закономірності. Проблема правового закріплення означених можливостей особи ускладнюється ще й тим, що вперше за період існування людства можна констатувати їх суперечність нормам релігії та моралі.

Проаналізуємо ці питання з точки зору «за» та «проти». Повертаючись до проблеми моральності існування нових видів прав, варто зауважити, що кожен конкретний випадок приховує кілька, на перший погляд, непомітних, але болючих нюансів. Розглянемо, наприклад, проблему штучного материнства і сурогатного запліднення. З одного боку, оскільки розвиток медицини досяг таких вершин, то безглуздо обмежувати право сім'ї на продовження роду чи забороняти своєрідне відновлення справедливості гуманним актом любові та співпраці. Але є й серйозна загроза перетворити материнство на договірну комерційну працю; така практика здатна вилитися у дегуманізуючу аморальну тенденцію. Ми стикаємось з суперечністю на міжнародному рівні, бо коли одні держави підтримують таку практику, то інші – відверто засуджують (у Франції, наприклад, діє норма про суперечність сурогатного материнства законодавству про усиновлення та невідчужуваність людського тіла) [2]. Схожі моральні проблеми стосуються й інших новостворених прав. Наприклад, право на життя дозволяє людині розпоряджатися власною долею, але чи охоплює воно і право на відмову від життя у особливих випадках, тобто право на активну та пасивну евтаназію? Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини.

¹ Науковий керівник: Пікуля Т.О.